

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

Факультет дошкільної освіти

*Збірник наукових праць
за матеріалами I Всеукраїнської
науково-практичної інтернет-конференції*

**«СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ,
СПОРТУ ТА ТУРИСТИЧНО-КРАСЗНАВЧОЇ І
ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ РОБОТИ»**

(24 листопада 2022 року)

Глухів - 2022

УДК 796.011.1/3:005.745:004

С 378

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету дошкільної освіти
(протокол № 3 від 01 листопада 2022 р.)

Відповідальний редактор:

Курок Олександр Іванович – доктор історичних наук, професор, ректор Глухівського НПУ ім. О. Довженка.

Члени редколегії:

Бутенко Г. О. – кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання Глухівського НПУ ім. О. Довженка.

Куліш Інні Дмитрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету дошкільної освіти Глухівського НПУ ім. О. Довженка.

Хлус Наталія Олександрівна – кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, завідувач кафедри теорії і методики фізичного виховання Глухівського НПУ ім. О. Довженка.

Гердт Марина Валеріївна – старший лаборант кафедри теорії і методики фізичного виховання Глухівського НПУ ім. О. Довженка.

С 378

Збірник наукових праць за матеріалами I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Сучасні проблеми фізичного виховання, спорту та туристично-краєзнавчої і фізкультурно-оздоровчої роботи» 24 листопада 2022 року. Глухів : ГНПУ ім. О. Довженка, 2022. 378 с.

У збірнику представлені матеріали наукових досліджень викладачів, науковців, фахівців фізичної культури і спорту, керівників фізкультурно-спортивних установ, керівників туристично-краєзнавчої роботи, студентів, магістрантів, аспірантів, що висвітлюють сучасний стан актуальних проблем фізичного виховання, спорту та туристично-краєзнавчої і фізкультурно-оздоровчої роботи.

Роботи друкуються в авторській редакції мовою оригіналу. Відповідальність за зміст поданих матеріалів несуть автори.

© Глухівський національний педагогічний
університет імені Олександра Довженка, 2022
©Автори

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ТУРИСТИЧНО-КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ

Шип Н. Є., старший викладач кафедри теорії, методики і практики фізичного виховання Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Постановка проблеми. В сучасному суспільстві під час навчання та виховання підростаючого покоління перед педагогами постає ряд проблем. З однієї сторони, діти рік за роком стають більш освіченими, мають багато теоретичних знань. З іншої сторони, науково-технічний прогрес є причиною того, що у школярів знижується рухова активність, вони мають менше практичних навичок. Студенти педагогічного університету — майбутні вчителі, вихователі, класні керівники. Завдання педагогічного колективу — навчити студентів методики туристської та краєзнавської роботи з дітьми. Участь у поході допоможе вчителю ефективно формувати дитячий колектив, допоможе дітям фізично розвиватися, пізнавати навколишній світ, набувати необхідних життєвих навичок.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Темі організації і проведення туристичних походів присвячено досить багато навчальної та методичної літератури. Такі автори як В.Д. Дехтяр, О.В. Дмитрук, Б.П. Пангелов, Ю.В. Щур та ін. в своїх роботах ретельно та детально висвітлили це питання [3, 4, 6]. Багато методичних матеріалів видають вчителі та методисти, які займаються туристично-краєзнавчою роботою з дітьми [2, 5]. Однак, можна зауважити, що саме розробці методики навчання студентів, які мають прийти до школи і проводити цю роботу, приділяється недостатньо уваги.

Мета статті: визначити можливості підготовки студентів педагогічних спеціальностей під час проходження ними курсу “Фізичне виховання” в університеті основам туристично-краєзнавчої роботи з дітьми.

Виклад основного матеріалу. Навчальна програма дисципліни “Фізичне виховання” у педагогічному університеті містить розділ, присвячений методиці організації і проведення туристичного походу. На відміну від студентів інших спеціальностей наші студенти не тільки навчаються азам туризму, знайомляться з дуже цікавим та корисним видом активного відпочинку, але й отримують знання та навички для організації туристично-краєзнавчої роботи в навчальних закладах. Таким чином, методика навчання студентів іде у двох напрямках, поєднуючи які, можливо, на наш погляд, якісно підготувати майбутніх педагогів [1].

Природньо, що організацію туристичних походів і зльотів в школах зазвичай доручають вчителю фізичної культури, вчителю географії. Але й вчитель будь-якого предмету, вихователь, психолог, класний керівник з

успіхом можуть використовувати туристично-краєзнавчу роботу для більш якісного спілкування з дітьми, вирішення виховних задач. До того ж, багато шкільних дисциплін передбачають екскурсії та заняття поза шкільними стінами. В якості мети походу можна обрати відвідування історичних пам'яток, розкопок, музеїв, підприємств, вивчення тваринного і рослинного світу, метеорологічні спостереження тощо [4, с. 54, 6, с.23]. Тому незалежно від фаху студенти педагогічного університету на початку свого навчання приймають участь у туристичному поході та навчаються методики організації та проведення походу зі школярами [2, с. 10, 5, с. 5-6].

Під час навчання студентів нами застосовуються такі програмні заходи. Студенти, які щойно вступили до університету і не мають медичних протипоказань, приймають участь у тестуванні фізичної підготовки. Викладачі аналізують їх фізичний стан та спрямовують студентів на вдосконалення тих якостей, які у них розвинені недостатньо.

Впродовж кількох занять студенти займаються фізичною підготовкою, отримують теоретичні знання, набувають практичні навички, які необхідні для участі у поході. Паралельно навчальна група проводить організаційні заходи [1]. Командиром у поході зазвичай обирають старосту групи, але це може бути й студент з лідерськими якостями або досвідчений турист. Всі в групі отримують доручення та посади, складається перелік спорядження, закупаються продукти. До участі у поході запрошуються куратори груп. Оформлюється маршрутна документація [1].

В день походу вранці всі групи збираються на спортивній базі, що розташована в лісовому масиві. Всі, хто йде у похід, проходять інструктаж з техніки безпеки. Похід починається з пішого переходу до місця бівака. Група отримує карту з вказаним маршрутом. У кожної він свій, але фініш у всіх однаковий. За сигналом групи одночасно вирушають. На фініші фіксується порядок прибуття груп і нараховуються очки. Прибувши на бивак, групи займають відведені місця і облаштовують їх. Організують вогнище, місця для перебування студентів та викладачів, похідний стіл.

Проходить конкурс туристського сніданку. Суддівська колегія оцінює красиво оформлений стіл, конкурсні бутерброди, група презентує себе девізом та емблемою. Після оцінювання групи снідають бутербродами та чаєм.

Поснідавши, спортивні команди готуються до змагань, а кашевари та кострові починають приготування кулішу або іншої похідної гарячої страви. Починаються змагання з туристської полоси перешкод [3, с. 82; 6, с. 95]. Кожна група виставляє команду з 6-ти учасників. Етапи полоси перешкод: встановлення намету, біг по купинах, спуск та підйом крутим схилом із страховкою, біг по колоді, траверс схилу із страховкою, метання гранати, переповзання у «мишоловці», транспортування «постраждалого», складання намету. Всі ці етапи команда долає разом, допомагаючи один одному, фініш фіксується по останньому учаснику. Команда, що витратила менше часу, посідає 1 місце. Окремо проводяться змагання зі спортивного орієнтування [3, с. 104; 4, с. 76]. Від кожної групи приймають участь 2 спортсмени. На

місцевості обирається ділянка, що має чіткі обмежуючі орієнтири (зазвичай це широкі просіки), які заборонено перетинати. На цій ділянці місцевості встановлено велику кількість КП (контрольних пунктів). За віддаленістю від старту або за складністю кожен КП має свою вартість в очках. Відповідно цим очкам на КП знаходяться бирки з цифрами. Всі спортсмени стартують одночасно і за 30 хв. повинні знайти якомога більше КП та взяти там бирки з цифрами. На фініші підраховують кількість очок кожної команди. При рівній кількості очок перемагає команда, що фінішувала раніше.

Студенти, що не задіяні у спортивних змаганнях, мають змогу ознайомитись з рухливими іграми на місцевості [2, с. 29].

А тим часом на бівачу вже готова гаряча страва і журі оцінює роботу кашеварів. Всі обідають. Після обіду група прибирає своє місце, гасить та засипає вогнище. На великій галявині редколегія груп розміщує похідні газети, які створювались під час походу. Журі оцінює газети. Розпочинається концерт самодіяльності. Кожна група виконує номери на студентську та туристську тематику. Після цього суддівська колегія оголошує результати змагань та конкурсів, нагороджує переможців. Всі вирушають у зворотній шлях.

На наступному тижні в групах проходить обговорення та аналіз походу. Лісові газети розміщують на факультетах, фотографі виготовляють фотозвіт.

Впродовж подальшого навчання, на 2 та 3 курсах студенти вже самостійно за бажанням організують одноденні групові походи, отримуючи необхідну допомогу від кафедри фізичного виховання [6, с. 142]. Під час педагогічної практики у навчальних закладах організують екскурсії та походи зі школярами. Під час практики у оздоровчих таборах проводять походи та рухливі ігри на місцевості.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Як свідчить практика провідних педагогів і наш досвід у залученні студентів до туристсько-краєзнавчої роботи, більша частина учнів позитивно сприймає туристичні походи, полюбляє активний спосіб життя. Якщо похід добре підготований, якісно проведений, після закінчення зроблені правильні висновки, діти та студенти не проти побувати в ньому ще не раз. Інше діло — самому провести туристичний похід. Але студенти і молоді педагоги, які візьмуться за цю справу, повинні завжди відчувати підтримку шкільного колективу та викладачів університету. Наші заходи із залучення студентів до туристсько-краєзнавчої роботи можна вважати ефективними і дієвими.

В подальшому ми плануємо провести вивчення досвіду наших випускників з їх роботи у цьому напрямку.

Список використаних джерел:

1. Правила проведення туристських подорожей з учнівською та студентською молоддю України (наказ МО України №96 від 6.04.1999). Збірник наказів МО України № 1, січень 2007.
2. Гуменюк Р.Я. Організація туристичних походів із школярами: методичний посібник. Новомильськ, 2013. 48 с.

3. Дехтяр В.Д. Основи оздоровчо-спортивного туризму: навч. посібник для закладів освіти. К.: «Науковий світ», 2003. 203 с.

4. Пангелов Б.П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей: навч. посібник. К.: «Академвидав», 2010. 248 с.

5. Сімчук Т.Р. Методичні рекомендації щодо організації і проведення підготовчих походів та туристичних прогулянок із учнівською молоддю. Старокривинськ. 2009. 45 с.

6. Щур Ю.В. Спортивно-оздоровчий туризм: навч. посібник. К.: «Альтпрес », 2003. 232 с.

РОЗВИТОК СИЛОВИХ ЯКОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Шумара А. А., магістрант 2-го курсу спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура), Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

Кузюра Г. М., кандидат педагогічних наук, ст. викладач кафедри теорії і методики фізичного виховання Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

Постановка проблеми. Відповідно до соціально-економічних потреб сучасного суспільства, подальшого розвитку і враховуючи зміни які відбуваються в системі загальної середньої освіти, метою фізичного виховання в ЗЗСО є сприяння всебічному розвитку особистості. Всебічний розвиток особистості школяра передбачає, що до кінця 11 класу учні оволодіють основами фізичної культури, складовими якої є: міцне здоров'я, гарний фізичний розвиток, оптимальний рівень фізичних здібностей, теоретичними знаннями в галузі фізичного виховання, уміннями самостійно здійснювати фізкультурно-оздоровчу діяльність.

Основою фізичної підготовки школярів є розвиток та вдосконалення основних фізичних якостей: швидкості, сили, координації, витривалості та гнучкості. Важливим завданням є розширення і поглиблення знань про механізми спортивної працездатності, в основі якої лежить рівень фізичної підготовленості людини. Результати досліджень тренувальних і змагальних вправ і навантажень змусили фахівців підійти до цієї проблеми з урахуванням, перш за все того, які вправи виконують учні та механізми їх впливу на організм людини.

Останнім часом багато наукових робіт присвячується дослідженню розвитку окремих компонентів рухової підготовленості старшокласників. У